

Students 'Understanding and Appreciation of Ethnic Relations Course

Kefahaman dan Penghayatan Pelajar Terhadap Kursus Hubungan Etnik

Suhaila Sharil¹, Ahmad Faiz Ahmad Ubaidah²,
Muhammad Noor Hussin³, Mukhamad Khafiz Abdul Basir⁴

^{1,2,3} Akademi Pengajian Islam Kontemporari, UiTM Cawangan Negeri Sembilan, Kampus Rembau, Negeri Sembilan, MALAYSIA

⁴ Akademi Pengajian Islam Kontemporari, UiTM Cawangan Perak Kampus Seri Iskandar, 32610 Seri Iskandar, Perak, MALAYSIA

Published: 28 September 2020

ABSTRACT

The Ethnic Relations Course is a compulsory university course offered to Bachelor's Degree students at Universiti Teknologi Mara Negeri Sembilan Branch, Rembau Campus. There are two faculties that take this course at UiTM Negeri Sembilan Branch Rembau Campus are students from the Faculty of Information Management and the Faculty of Communication and Media Studies. In session II 2018/2019 a total of 52 students took this course where 37 people were from the Faculty of Information Management and 25 people from the Faculty of Communication and Media Studies. This study was conducted to examine the understanding and identify students' appreciation of the Ethnic Relations course. The methodology of this study uses quantitative research through purposive sampling design. Questionnaires were distributed to all students who took the Ethnic Relations Course in session II 2018/2019, which is a total of 52 respondents. The results of the study found that students' appreciation of this course is very good but the field study that involves focus group discussion makes students very interested in the course of Ethnic Relations even though this course revolves around history.

ABSTRAK

Kursus Hubungan Etnik adalah satu kursus wajib universiti yang ditawarkan kepada pelajar peringkat Ijazah Sarjana Muda di Universiti Teknologi Mara Cawangan Negeri Sembilan Kampus Rembau. Terdapat dua fakulti yang mengambil kursus ini di UiTM Cawangan Negeri Sembilan Kampus Rembau iaitu pelajar daripada Fakulti Pengurusan Maklumat dan Fakulti Komunikasi dan Pengajian Media. Pada sesi II 2018/2019 seramai 52 orang pelajar telah mengambil kursus ini di mana 37 orang adalah daripada Fakulti Pengurusan Maklumat dan 25 orang daripada Fakulti Komunikasi dan Pengajian Media. Kajian ini dijalankan adalah untuk mengkaji kefahaman dan mengenalpasti penghayatan pelajar terhadap kursus Hubungan Etnik. Metodologi kajian ini menggunakan kajian kuantitatif melalui reka bentuk purposive sampling. Soal selidik diedarkan kepada semua pelajar yang mengambil Kursus Hubungan Etnik pada sesi II 2018/2019 iaitu seramai 52 orang responden. Hasil kajian mendapati bahawa penghayatan pelajar terhadap kursus ini adalah sangat baik namun kajian lapangan yang melibatkan focus group discussion membuatkan pelajar amat meminati kursus Hubungan Etnik walaupun kursus ini berkisarkan mengenai sejarah.

1. PENDAHULUAN

Kursus Hubungan Etnik telah diperkenalkan di Institusi Pengajian Tinggi Awam sejak tahun 2005. Bagi menampung keperluan para pelajar, satu modul telah diterbitkan dengan tujuan untuk mendedahkan mereka kepada tajuk-tajuk asas meliputi pelbagai bidang seperti perlembagaan, politik, ekonomi, agama dan pendidikan (Shamsul Amri, 2012). Kursus ini membincangkan Hubungan Etnik di Malaysia dengan memfokuskan kepada perspektif kesepaduan sosial. Kursus ini mempunyai 8 bab antara topik-topik yang diliputi di dalam kursus ini adalah Malaysia: Kesepaduan dan kepelbagaian, potret Hubungan Etnik, Islam dan Hubungan Etnik, limpahan kemakmuran merentasi Hubungan Etnik, Perlembagaan Persekutuan Tiang seri Hubungan Etnik, permuafakatan politik dalam konteks Hubungan Etnik di Malaysia, Dari Segregasi ke Integrasi dan pemeraksanaan pendidikan ke arah kesepaduan sosial. Kursus ini membincangkan konsep asas, latar belakang dan realiti sosial masa kini hubungan etnik di Malaysia dari perspektif kesepaduan sosial. Tujuan kursus ini ialah memberikan kesedaran dan penghayatan dalam mengurus kepelbagaian ke arah pengukuhan negara bangsa berasaskan nilai-nilai murni. Pengajaran dan pembelajaran akan dilaksanakan dalam bentuk pembelajaran berasaskan pengalaman melalui aktiviti individu, berpasukan dan semangat kesukarelaan. Pada akhir kursus ini, pelajar dapat membincangkan isu dan cabaran dalam konteks hubungan etnik di Malaysia, menilai kepentingan jati diri kebangsaan dan kesukarelaan ke arah mewujudkan warganegara yang bertanggungjawab, membina hubungan dan interaksi sosial pelbagai etnik berasaskan nilai murni di Malaysia. Kursus Hubungan Etnik ini sebenarnya telah mencapai matlamat dengan modul yang berkesan hasil daripada buku-buku dan penyelidikan-penyelidikan yang telah dibuat untuk memastikan para pelajar mencapai tahap optimum dalam teknik pengajaran dan pembelajaran yang berasaskan sejarah (Ibrahim Saad, 2006).

1.1 Objektif Kajian

Antara objektif kajian ini adalah

- a. Mengkaji kefahaman pelajar terhadap Kursus Hubungan Etnik.
- b. Mengenalpasti penghayatan pelajar terhadap kursus Hubungan Etnik.

2. KAJIAN LEPAS

Istilah etnik berasal dari perkataan Yunani “ethnos” yang bererti orang. Etnik dalam bidang sosiologi membawa erti sekumpulan manusia yang mempunyai persamaan dan menganggap dirinya sama dengan anggota yang lain dari segi budaya, agama, bahasa dan nilai hidup. Namun istilah etnik pula perlu dibezakan dari istilah ras disebabkan istilah ras mengutamakan ciri-ciri dan sifat-sifat semula jadi manusia contohnya bentuk badan, warna dan bentuk rambut, bentuk muka, tengkorak, hidung, mata dan warna mata serta warna kulit. Oleh yang demikian, berdasarkan kepada perbezaan tersebut, manusia secara spesifiknya dibahagikan kepada tiga kumpulan iaitu orang kulit putih dinamakan orang Eropah, orang kulit hitam dinamakan dengan orang Afrika dan orang Asia dinamakan orang Mongoloid (Paimah, Mohd Amir, Latifah 2011). Oleh itu, menurut Rosman dan Kassim (2009) dalam kajian bertajuk Teori dan pemikiran mengenai Hubungan Etnik menyatakan istilah etnik lebih sesuai digunakan dalam kajian mengenai masalah perkauman dan perpaduan. Masalah-masalah ini wujud bukan kerana perbezaan warna kulit atau warna mata namun ia disebabkan oleh prejudis, stereotaip dan diskriminasi yang wujud akibat daripada perbezaan cara dan nilai hidup.

Osman (2008: 87) pula menjelaskan hubungan etnik di Malaysia adalah berdasarkan pengenalan agama dengan menyamakan Melayu itu Islam dan menyamakan kepentingan etnik dengan kepentingan agama. Namun pada masa akan datang akan berlaku perubahan trend identiti masyarakat Islam Malaysia yang khusus kepada etnik Melayu kepada pelbagai etnik. Bagi Tariq (2004: 78–79) yang merujuk kepada perhubungan etnik di Eropah, ia lebih menjurus kepada pengenalan identiti agama daripada identiti etnik disebabkan mereka adalah minoriti dalam negara yang majoriti rakyatnya bukan Islam (Nazri et al 2011).

Menurut Williams (1964) menegaskan bahawa peluang untuk berinteraksi sesama pelajar dalam setiap kursus memainkan peranan yang penting untuk mewujudkan perpaduan kerana semakin banyak peluang yang diterima oleh sesebuah komuniti, maka berkemungkinan semakin banyak berlakunya interaksi antara kumpulan. Schermerhorn (1970) pula menyatakan yang membezakan di antara satu kelompok etnik dengan kelompok etnik yang lain ialah adat resam, pola-pola kekeluargaan dan kekerabatan, agama, bahasa dan nilai kelompok etnik berkenaan. Sikap yang etnosentrik akan lahir apabila ahli sesuatu kelompok etnik menganggap ciri-ciri kebudayaan mereka yang wajar, benar dan hebat dari kelompok etnik lain. Menurut Rabushka (1971) interaksi yang kerap akan menghasilkan kadar integrasi yang lebih tinggi kerana Interaksi atau kontrak yang kerap dan mendalam juga secara tidak langsung akan dapat mengurangkan prejudis.

Mager (1968) telah menyarankan empat perkara bagi menunjukkan pentingnya penghayatan terhadap sesuatu pembelajaran atau kursus kerana:

- a. Pembelajaran adalah untuk masa depan
- b. Pelajar menggunakan segala pengetahuan yang dipelajari sama ada di sekolah mahupun universiti tetapi perkara ini bergantung kepada penghayatannya terhadap subjek yang dipelajari. Jika pelajar mempunyai bersikap sambil lewa dan tidak menguasai sesuatu kursus maka pelajar berkenaan mudah lupa tentang apa yang dipelajarinya dan perkara sebaliknya bagi pelajar yang mempunyai penghayatan yang tinggi terhadap sesuatu ilmu.
- c. Manusia mempengaruhi manusia. Para pensyarah, guru, rakan sebaya dan orang lain turut mempengaruhi penghayatan pelajar terhadap sesuatu kursus.
- d. Salah satu objektif yang perlu dicapai oleh pensyarah ialah memastikan pelajar mempunyai penghayatan yang baik atau 'favourable' terhadap kursus yang diajar. Dengan cara sedemikian, pelajar akan sentiasa mengingati kursus tersebut dan dengan sendirinya akan berkeinginan mempelajari dengan lebih mendalam lagi.

Mariam Zoolfakar (2003), dalam penyelidikan beliau tentang penghayatan guru dan pelajar terhadap subjek mendapati bahawa empat faktor yang mendorong pelajar dalam meminati mata pelajaran tersebut iaitu mudah dipelajari, menjana disiplin diri, berguna dalam kehidupan seharian dan kaedah pengajaran yang menarik. Kamilen Marzuki (1989) telah menjalankan kajian terhadap 100 pelajar tingkatan dua, tingkatan empat dan tingkatan enam di sebuah sekolah menengah kebangsaan agama (SMKA) di Kajang. Dapatan kajiannya menunjukkan bahawa 75% daripada responden benar-benar berminat dan bersedia untuk mempelajari sesuatu subjek. Berhubung dengan konsep pembelajaran pula, terdapat banyak prinsip atau teori-teori yang sering disebutkan dalam penulisan dan kajian. Secara umumnya kesemua teori tersebut terbahagi kepada dua aliran utama iaitu aliran kognitif dan aliran tingkah laku / perkaitan (Amir Awang, 1986). Teori-teori tingkah laku meliputi teori-teori pelaziman klasik Pavlov, Watson dan Guthrie serta diikuti teori-teori pelaziman operan Thorndike, Skinner Miller dan Dollard serta Bandura dan Walters. Teori-teori kognitif pula bermula dengan Piaget dan Gestalt, seterusnya teori-teori baru seperti Gagne, Ausubel dan Bruner.

Merujuk kepada faktor-faktor yang mempengaruhi sikap pelajar dalam proses pembelajaran pula, Walberg (1984) telah menggariskan sembilan faktor utama yang mempengaruhi pembelajaran dan boleh dibahagikan kepada tiga kategori seperti berikut:

1. Kecerdasan atau kebolehan (aptitude) iaitu:

- i. Kemampuan pelajar atau pencapaian terdahulu (*student ability or prior achievement*)
- ii. Motivasi atau self-concept
- iii. Umur atau developmental level

2. Pengajaran (Instruction), yang dikategorikan melalui;

- i. Jumlah masa atau kuantiti
- ii. Kualiti pengajaran (instruction)

3. Faktor-faktor persekitaran, yang terdiri daripada:
- Persekitaran tempat tinggal
 - Proses-proses kelas (classroom processes) atau iklim
 - Rakan sebaya (peer group) di luar sekolah
 - Media massa termasuk televisyen

Shahabudin Hashim & Rohizani Yaacob (2003) turut membincangkan tentang faktor-faktor yang mempengaruhi penghayatan pelajar dalam sesuatu kursus ialah:

- Kesediaan pelajar untuk menjalani aktiviti pembelajaran tersebut sama ada dari aspek kognitif (berkaitan dengan peringkat perkembangan mental), afektif (sikap dan minat pelajar terhadap sesuatu sesi pembelajaran) dan psikomotor (kesediaan fizikal individu)
- Motivasi iaitu galakan dalaman pelajar untuk belajar mengikut kehendak sendiri
- Pengamatan iaitu proses mental melakukan segala aktiviti pemerhatian dan memberi makna terhadap setiap satunya
- Tanggapan iaitu suatu pembentukan konsep yang merupakan idea spesifik tentang objek, peristiwa dan fenomena
- Ingatan dan lupa. Ingatan merupakan proses intelek yang menyimpan pengalaman secara mental dan dapat dikeluarkan apabila diperlukan. Manusia menjadi lupa pula mungkin kerana didedahkan dengan terlalu banyak maklumat
- Pemindahan pembelajaran

3. METODOLOGI KAJIAN

Kajian dilakukan secara kuantitatif dengan membuat analisis deskriptif. Kajian ini dijalankan di Universiti Teknologi Mara Cawangan Negeri Sembilan Kampus Rembau. Populasi kajian adalah daripada pelajar Program Ijazah Sarjana Muda yang mengambil kursus Hubungan Etnik pada sesi II 2018/2019 yang terdiri daripada 2 Fakulti iaitu Fakulti Pengurusan Maklumat dan Fakulti Komunikasi dan Pengajian Media. Teknik persampelan yang digunakan ialah persampelan bertujuan (*purposive sampling*). Sebanyak 61 responden yang mengambil kursus Hubungan Etnik pada sesi II 2018/2019 dan kesemuanya mengisi borang soal selidik. Borang soal selidik dibahagikan kepada 3 bahagian iaitu bahagian A demografi responden, bahagian B kefahaman responden manakala bahagian C penghayatan pelajar terhadap kursus Hubungan Etnik. Pengukuran yang digunakan untuk pembolehubah B dan C adalah skala Likert julat dari sangat tidak setuju (1) hinggalah sangat setuju (5). Instrumen borang kaji selidik (*close ended*) mengandungi pilihan jawapan berbentuk skala likert diasaskan oleh Rensis Likert yang mempunyai 5 item (Ahmad Sunawari 2009) iaitu:

Jadual 1: Skala pengukuran tahap penguasaan

BIL	SKALA	MIN
1	Sangat tidak setuju	1.00 - 1.49
2	Tidak setuju	1.50 - 2.49
3	Kurang setuju	2.50 - 3.49
4	Setuju	3.50 - 4.49
5	Sangat setuju	4.50 - 5.0

Sumber: Ahmad Sunawari 2009:62

Data yang diperolehi hasil dari borang soal selidik dianalisa dengan menggunakan program *SPSS* berdasarkan statistik deskriptif.

4. DAPATAN KAJIAN

Dapatan kajian ini akan mengemukakan analisis data yang telah diperolehi daripada jawapan responden. Penganalisan data dibuat dalam tiga bahagian. Bahagian pertama membincangkan latar belakang responden, diikuti dengan bahagian kedua iaitu mengkaji kefahaman pelajar terhadap Kursus Hubungan Etnik dan bahagian ketiga mengenalpasti penghayatan pelajar terhadap Kursus Hubungan

Etnik. Statistik deskriptif yang mengandungi frekuensi, peratusan, min digunakan bagi menghuraikan analisa dapatan kajian tersebut. Berdasarkan analisis soal selidik tersebut, hasil dapatan kajian dipaparkan dalam bentuk jadual.

4.1 Latar Belakang Responden Kajian

Terdapat 61 orang responden yang mengambil kursus Hubungan Etnik pada sesi II 2018/2019. Berikut disertakan latar belakang responden melalui jadual 1.

Jadual 1 menunjukkan demografi responden iaitu seramai 21.3% daripada responden adalah lelaki manakala 78.6% adalah perempuan. Majoriti responden adalah terdiri daripada pelajar yang berumur 18-21 tahun di mana pelajar tersebut adalah lepasan Asasi, Diploma dan STPM dan terus menyambung pengajian di peringkat Ijazah Sarjana Muda iaitu sebanyak 91.8%. Responden daripada kajian ini terdiri daripada 2 fakulti yang berbeza iaitu fakulti Pengurusan Maklumat 60.6% dan Fakulti Komunikasi dan Pengajian Media 40.9%. Selain itu, 98.3% responden adalah beragama Islam dan berketurunan Melayu manakala 91.8% daripadanya menetap di Bandar dan mengambil masa 1 hingga 2 jam mengulangkaji kursus Hubungan Etnik dalam seminggu. Majoriti responden tinggal di dalam asrama iaitu sebanyak 88.52% manakala 55.73 % responden adalah pelajar yang mendapat purata markah sejarah 60% hingga 69% dalam Sijil Pelajaran Malaysia. Berdasarkan Jadual 1, kebanyakan responden adalah terdiri daripada pelajar perempuan berbangsa Melayu dan beragama Islam berumur 21 tahun dan tinggal di bandar serta menetap di asrama. Majoriti responden juga hanya mengambil masa satu hingga dua jam sahaja untuk mengulangkaji kursus Hubungan Etnik dalam seminggu ini kerana kebanyakan responden adalah terdiri daripada pelajar yang mendapat gred B dan ke atas dalam subjek Sejarah ketika Sijil Pelajaran Malaysia. Oleh yang demikian, dapat disimpulkan bahawa responden mempunyai minat dalam bidang sejarah dan Hubungan Etnik secara amnya.

Jadual 2: Demografi Responden

	Latar belakang	Frekuensi	Peratus %
Jantina	Lelaki	13	21.3
	Perempuan	48	78.6
Umur	18-21 Tahun	56	91.8
	22-25 Tahun	5	8.19
	26-29 Tahun	0	
Program	N5IM2443A	37	60.6
	N5MC243S3A	25	40.9
Bangsa	Melayu	60	98.3
	Bumiputera Sabah/ Sarawak	1	1.63
Agama	Islam	60	98.3
	Kristian	1	1.63
Tempat tinggal Keluarga	Bandar	56	91.8
	Luar Bandar	5	8.19
Kediaman	Asrama	54	88.52
	Rumah Sewa	7	11.47
	Rumah keluarga	0	
Masa mengulangkaji kursus Hubungan Etnik dalam seminggu	1-2 jam	56	91.8
	3-4 jam	5	8.19
	5-6 jam	0	
	Lain-lain		
Markah sejarah SPM	70%-100%	25	40.9
	60%-69%	34	55.73
	50%-59%	3	4.91
	45%-49%	0	
	40%-44%	0	
	01%-39%	0	

Sumber: soal selidik 2019

4.2 Kefahaman Pelajar Terhadap Kursus Hubungan Etnik

Melalui borang soal selidik yang diedarkan kepada responden, terdapat elemen yang ingin dikaji mengenai kefahaman pelajar terhadap kursus Hubungan Etnik. Jadual 3 di bawah menunjukkan tahap kefahaman pelajar terhadap kursus Hubungan Etnik.

Jadual 3: Kefahaman responden terhadap Kursus Hubungan Etnik

Bil.	Item pengetahuan	STS (%)	TS (%)	N (%)	S (%)	SS (%)	Min
1.	Saya memahami kandungan kursus Hubungan Etnik	-	-	2 (3.27)	13 (21.31)	46 (75.04)	4.53
2.	Saya mengetahui objektif kursus Hubungan Etnik	-	1 (1.63)	2 (3.27)	15 (24.59)	43 (70.49)	4.46
3.	Saya menjawab soalan yang diajukan di akhir setiap perbincangan.	31 (50.81)	15 (24.59)	9 (14.75)	5 (8.19)	1 (1.63)	1.97
4.	Saya mengikuti isu-isu semasa di dada akhbar	16 (26.22)	11 (18.03)	30 (49.18)	3 (4.91)	1 (1.63)	2.43
5.	Saya sering mengajukan soalan setiap kali pembentangan dilakukan dalam kumpulan	27 (44.26)	18 (29.50)	12 (19.67)	3 (4.91)	1 (1.63)	2.00
6.	Saya dapat meningkatkan kemahiran berorganisasi	1 (1.63)	2 (3.27)	9 (14.75)	43 (70.49)	6 (9.83)	3.81
7.	Saya dapat berkomunikasi dengan multi etnik	3 (4.91)	7 (11.47)	19 (31.14)	30 (49.18)	2 (3.27)	3.34
8.	Saya berminat terhadap lawatan ke parlimen	1 (1.63)	1 (1.63)	2 (3.27)	21 (34.42)	36 (59.01)	4.33

Sumber: soal selidik 2019

Jadual 3 menunjukkan pengetahuan responden terhadap Kursus Hubungan Etnik. Dapatan kajian mendapati nilai min tertinggi ialah responden memahami kandungan kursus Hubungan Etnik iaitu sebanyak 75.04% (nilai min 4.53) dan seterusnya 70.49% responden mengetahui objektif kursus Hubungan Etnik di mana nilai min yang diperolehi adalah 4.46. Dapatan ini disokong dengan dapatan kajian demografi responden yang menunjukkan bahawa responden daripada kajian ini berminat dengan subjek atau kursus yang berkaitan Sejarah kerana majoriti responden mendapat markah 60 dan ke atas bagi subjek Sejarah. Dapatan ini disokong oleh data temu bual dan pemerhatian oleh Nurhijrah Zakaria (2017) dalam artikel yang bertajuk *Pedagogi Responsif Budaya Dalam Pengajaran Sejarah Untuk Persekitaran Pembelajaran Bilik Darjah Pelbagai Budaya*. Semua peserta kajian berpandangan guru Sejarah yang responsif pelbagai budaya dapat membina pengetahuan dan kefahaman kepada pelajar mengenai budaya masyarakat Malaysia. Mata pelajaran Sejarah banyak membantu pelajar mengetahui dan memahami sejarah masyarakat pelbagai kaum dan budaya di negara ini. Pelajar juga perlu disedarkan dengan keupayaan mereka membangunkan potensi terpendam secara menyeluruh (Suresh Kumar 2014).

Pengetahuan mengenai masyarakat Malaysia termasuklah sejarah masyarakat majmuk, sosiobudaya masyarakat serta penglibatan masyarakat pelbagai kaum dalam kemajuan negara daripada segi sosial, politik dan ekonomi. Oleh yang demikian, dapatlah diketahui bahawa responden mempunyai minat secara tidak langsung terhadap Kursus Hubungan Etnik dan mempunyai pengetahuan yang sangat baik terhadap kandungan dan objektif kursus Hubungan Etnik. Selain itu, tahap pengetahuan responden terhadap Kursus Hubungan Etnik juga boleh dilihat melalui item 8 yang menyatakan responden berminat terhadap lawatan ke parlimen kerana lawatan ini memberi impak pengetahuan yang mendalam berkaitan isu politik, kenegaraan dan isu semasa melalui persidangan.

4.3 Penghayatan Pelajar Terhadap Kursus Hubungan Etnik

Dapatan kajian yang dianalisis melalui Bahagian C pula menunjukkan item penghayatan pelajar terhadap kursus Hubungan Etnik. Seramai 62 orang responden yang mengambil Kursus Hubungan Etnik pada sesi II 2018/2019 diuji tahap penghayatannya terhadap kursus ini. Berikut dinyatakan analisis dan dapatan kajian bagi penghayatan pelajar terhadap kursus Hubungan Etnik

Jadual 4: Penghayatan pelajar terhadap kursus Hubungan Etnik

Bil.	Item penghayatan	STS (%)	TS (%)	N (%)	S (%)	SS (%)	Min
1.	Kursus Hubungan Etnik membincangkan konsep asas, latar belakang dan realiti sosial masa kini			6 (9.83)	14 (22.95)	41 (67.21)	4.40
2.	Kursus Hubungan Etnik memberikan kesedaran dan penghayatan dalam mengurus kepelbagaian	1 (1.63)	1 (1.63)	10 (16.39)	18 (29.50)	31 (50.81)	4.14
3.	Kursus Hubungan Etnik membangkitkan perspektif kesepaduan sosial.	1 (1.63)	1 (1.63)	9 (14.75)	30 (49.18)	20 (32.78)	4.02
4.	Kursus Hubungan Etnik mengukuhkan negara bangsa berasaskan nilai-nilai murni.	-	1 (1.63)	4 (6.55)	20 (32.78)	37 (60.65)	4.42
5.	Kursus Hubungan Etnik dapat menerima kepelbagaian sosio-budaya etnik di Malaysia.	3 (4.91)	7 (11.47)	15 (24.59)	29 (47.54)	7 (11.47)	3.47
6.	Kursus Hubungan Etnik memberi perhatian isu dan cabaran dalam konteks hubungan etnik di Malaysia.	-	-	2 (3.27)	15 (24.59)	44 (75.40)	4.51
7.	Kursus Hubungan Etnik menilai kepentingan jati diri kebangsaan dan kesukarelaan	1 (1.63)	1 (1.63)	2 (3.27)	16 (26.22)	41 (67.21)	4.39
8.	Kursus Hubungan Etnik menggunakan pembelajaran berasaskan penerokaan	2 (3.27)	4 (6.55)	9 (14.75)	37 (60.65)	9 (14.75)	3.74

Sumber: soal selidik 2019

Hasil dapatan kajian mendapati, 75.04% pelajar Fakulti Pengajian Komunikasi dan Media dan Fakulti Pengurusan Maklumat yang mengambil Kursus Hubungan Etnik sesi II 2018/2019 dapat menghayati isu dan cabaran dalam konteks Hubungan Etnik di Malaysia. Dapatan kajian ini disokong oleh hasil maklumat kursus dalam pembelajaran dan pengajaran di mana item ini adalah hasil pembelajaran pertama yang perlu pelajar perolehi di akhir kursus ini. Selain itu, seramai 60.65% pelajar juga menghayati konsep Negara bangsa yang berasaskan nilai-nilai murni. Oleh itu, pelajar dapat memahami bahawa nilai-nilai murni amat penting untuk diterapkan kepada modal insan walaupun berlainan agama, budaya dan bangsa. Dapatan ini disokong oleh Mohd Hairul Anuar et. al (2013) dalam kajiannya bertajuk penghayatan dan kesedaran patriotism dalam kalangan pelatih Program Latihan Khidmat Negara yang menyatakan bahawa sesuatu peristiwa penting yang berlaku dalam negara boleh membangkitkan semangat patriotisme dan nasionalisme sesebuah bangsa dan pada masa yang sama usaha ke arah menaikkan kembali semangat ini turut diperkasakan.

Menurut Abdul Karim (1998) bahawa kekurangan aspek pendidikan ilmu berkenaan kenegaraan menjurus kepada kurangnya penghayatan dan kesedaran kepada patriotisme dan nasionalisme terhadap Negara manakala Saifuddin Abdullah (2005) menyatakan bahawa terdapat dua perkara yang perlu dipertimbangkan iaitu ilmu dan pendekatan penyampaian supaya dapat mengekalkan kedaulatan, kemerdekaan dan mewujudkan semangat nasionalisme serta sistem demokrasi untuk memastikan usaha-usaha dan matlamat negara dapat difahami dan dihayati (Abd Rahim 1999).

Hasil dapatan kajian juga menunjukkan 67.21% pelajar menghayati bahawa Kursus Hubungan Etnik membincangkan konsep asas, latar belakang dan realiti sosial masa kini. Namun hanya 6.55% sahaja pelajar bersetuju dan sangat setuju dalam bahagian B yang mengikuti isu semasa di dada akhbar.

Dapatan ini menunjukkan bahawa pelajar generasi kini meneliti isu semasa di media massa seperti instagram dan facebook. Oleh yang demikian, dapatlah dilihat tahap penghayatan pelajar terhadap kursus Hubungan Etnik adalah sangat baik kerana pelajar dapat menghayati isu dan cabaran dalam konteks hubungan etnik di Malaysia.

5. KESIMPULAN

Dalam meneliti proses transformasi Hubungan Etnik, kefahaman yang jelas terhadap kepelbagaian etnik dalam potret masyarakat di Malaysia akan memberi natijah ke arah pemupukan keharmonian kehidupan bermasyarakat. Kebanyakan pelajar memahami kandungan kursus Hubungan Etnik dan mengetahui objektif-objektif yang perlu dicapai dalam kursus ini. Selain itu, majoriti pelajar juga dapat menghayati isu dan cabaran dalam konteks Hubungan Etnik di Malaysia melalui pembelajaran penerokaan dan kajian lapangan sehingga dapat mengukuhkan Negara bangsa berasaskan nilai murni. Kefahaman dan penghayatan pelajar terhadap kursus Hubungan Etnik ini amat penting supaya kesefahaman antara kaum dapat dihayati secara bersama dan penerapan nilai murni perlu diketengahkan untuk melahirkan pelajar yang berwawasan. Kajian ini penting untuk menilai kefahaman dan penghayatan pelajar terhadap subjek wajib universiti serta dapat mengukur untuk melahirkan warganegara yang kompeten. Walau bagaimanapun, kajian ini mempunyai beberapa limitasi. Kajian ini dilakukan di Universiti Teknologi MARA (UiTM) Cawangan Rembau sahaja. Kajian pada skala yang lebih besar dan meliputi semua UiTM akan dapat menghasilkan keputusan yang lebih menarik. Tambahan lagi, kajian ini tidak mengambil kira keberkesanan pensyarah terhadap kursus Hubungan Etnik. Oleh itu, dicadangkan kajian pada masa akan datang perlu mengambil kira perkara ini.

RUJUKAN

- Abd. Rahim Abd Rashid. 1999. Pendidikan Sejarah: Falsafah, Teori dan Amalan. Kuala Lumpur: Utusan Publications & Distributors Sdn Bhd.
- Abd. Rahim Abd. Rashid. 2004. Patriotisme: Agenda Pembinaan Bangsa. Kuala Lumpur: Utusan Publications & Distributors.
- Ahmad Sunawari Long. 2009. *Pengenalan Metodologi Penyelidikan Pengajian Islam*. Bangi: Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Amir Awang. (1986). *Teori-teori pembelajaran*. Petaling Jaya: Penerbit Fajar Bakti Sdn. Bhd.
- Ibrahim Saad. 2006. Subjek Hubungan Etnik capai matlamat dengan modul berkesan. *Berita Harian*, 28 Julai: 14
- Kamilen Marzuki. 1989. *Aspek-aspek Pendidikan Islam dalam sistem pembelajaran di Sekolah Menengah Kebangsaan Agama Ma'ahad Hamidah Kajang: pelaksanaan dan keberkesanannya di dalam kehidupan para pelajarnya*. Latihan Ilmiah, Fakulti Usuluddin, Universiti Malaya.
- Mager, R.F. (1968). *Developing attitude toward learning*. California: Fearon Publishers.
- Mariam binti Zoolfakar. 2003. *Sikap guru dan pelajar terhadap mata pelajaran Pendidikan Moral*. Kertas projek sarjana pendidikan yang tidak diterbitkan, Fakulti Pendidikan, Universiti Malaya.
- Mohd Hairul Anuar Razak, Jayum A. Jawan, Adlina Abd. Halim, Mohd Mahadee Ismail & Siti Aishah Misri. 2013. Penghayatan dan Kesedaran Patriotisme dalam kalangan Pelatih Program Latihan Khidmat Negara. *Malaysian Journal of Youth Studies*. Jilid 8 Edisi Jun. Institut Penyelidikan Pembangunan Belia Malaysia.
- Mohd Ridhuan Tee Abdullah. 2010. Cabaran Integrasi Antara Kaum di Malaysia: Perspektif Sejarah, Keluarga Dan Pendidikan. *Jurnal Hadhari* Bil. 3 (2010) 61-84. Institut Pendidikan Islam Hadhari UKM
- Nazri Muslim, Nik Yusri Musa & Ahmad Hidayat Buang. 2011. Hubungan Etnik di Malaysia Dari Perspektif Islam. *Kajian Malaysia*. Vol. 29, No. 1, 2011, 1–28. Universiti Sains Malaysia
- Nurhijrah Zakaria, Zuria Mahmud, Mohd Mahzan Awang, Mohd Izham Mohd Hamzah, Ruhizan Mohamad Yasin, Ramlee Mustapha. 2017. Pedagogi Responsif Budaya Dalam Pengajaran Sejarah Untuk Persekitaran Pembelajaran Bilik Darjah Pelbagai Budaya. *Jurnal Penyelidikan Pendidikan*. Jilid 18. Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Dasar Pendidikan, Kementerian Pendidikan Malaysia

- Paimah Atoma, Mohd Azmir Mohd Nizah, Latifah Abdul Latiff. 2011. *Hubungan Etnik*. Edisi Lengkap. Negeri Sembilan: Universiti Sains Islam Malaysia.
- Rosman Md. Yusoff & Kassim Thukiman. 2009. Teori dan Pemikiran Mengenai Hubungan Etnik dalam *Hubungan Etnik di Malaysia: Perspektif Teori Dan Praktik*.
- Saifuddin Abdullah. 2005. Patriotisme Alaf Baru: Dari Semangat kepada Khidmat. Belia dan Patriotisme Malaysia. Dlm Hussain Mohamed. Melaka: Institut Kajian Sejarah dan Patriotisme Malaysia, IKSEP.
- Shamsul Amri. 2012. *Modul Hubungan Etnik*. Edisi ke- 2. Bangi: Institut Kajian Etnik Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Suresh Kumar N Vellymalay. 2014. Etnisiti Dan Interaksi Sosial Dalam Kalangan Murid Pelbagai Etnik Di Bilik Darjah. *Journal of Human Capital Development*. Volume 7 No. 2, Julai-Desember.
- Walberg, H.J. (1984). Improving the productivity of America's schools. in *Educational Leadership*, 41(8), 19-30.